

I. В. Коцюбко, аспірантка

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Кафедра юстиції

вул. Володимирська, 60, Київ, 01011, Україна

email: i_kotsubko@ukr.net

СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ АКТИВІВ ПІДСАНКЦІЙНИХ ОСІБ: У ПОШУКАХ НАЛЕЖНОГО СУДУ

У статті здійснено спробу пошуку належної юрисдикції щодо справ про застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб.

Встановлено, що розгляд справ про стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб законодавець відніс до юрисдикції Вищого антикорупційного суду, таким чином уповноваживши його здійснювати розгляд цієї категорії справ у порядку адміністративного судочинства, попри створену та діючу систему адміністративних судів України.

Констатовано, що виходячи із мети застосування правового інституту стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб, вказана категорія справ належить до особливо важливих, тому потребує додаткового обґрунтування питання вибору належної судової юрисдикції у ній, задля підвищення ефективності унормування цієї санкції на законодавчому рівні та практичного застосування законодавства з метою уникнення ризиків скасування відповідних судових рішень.

Доведено потребу у розробці концепту належної судової юрисдикції у справах про стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб, з урахуванням вимог принципу спеціалізації, як однієї із основоположних конституційних засад побудови судоустрою в Україні. Обґрунтовано доцільність створення спеціальної судової палати у Касаційному адміністративному суді Верховного Суду, уповноваженої на розгляд цієї категорії справ. Аргументовано доцільність у законодавчому унормуванні створення окремої судової палати з розгляду справ про застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб. Запропоновано авторське бачення релевантних законодавчих змін у сфері досліджуваних питань.

Ключові слова: суд, судова влада, судова юрисдикція, підсудність, правосуддя, санкції, стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб, стандарти доказування, Вищий антикорупційний суд, Касаційний адміністративний суд Верховного Суду, Велика палата Верховного Суду.

Постановка проблеми. Російська федерація (далі – рф) порушивши принципи та фундаментальні норми міжнародного права, низку двосторонніх і багатосторонніх договорів, угод розпочала повномасштабне збройне вторгнення на територію України у 2022 році, що зумовило запровадження правового режиму воєнного стану та формування нового правового інституту - стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпоряджен-

ня ними» (п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції») (далі – стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб) [1].

Законодавцем вказаний правовий інститут запроваджений, як один із інструментів зупинення збройної агресії з боку рф, припинення підтримки її діяльності та політичного режиму і прихильників цього режиму. Головним завданням є посилення дієвості санкції - блокування активів, розширення їх кола; встановлення нових підстав та механізмів щодо ефективнішого реагування на дії, які дають можливості вчиняти рф на території України воєнні злочини, злочини проти людяності та масштабні руйнування цивільної інфраструктури, а в подальшому здійснення компенсації завданої шкоди; зміцнення обороноздатності Української держави [2].

Попри те, що цей правовий інститут є досить новим в українському законодавстві, а також у сфері наукових досліджень, у експертному середовищі існують спроби концептуального обґрунтування віднесення до юрисдикції Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС) цієї категорії справ, оскільки таким чином законодавець уповноважив його здійснювати розгляд цієї категорії справ у порядку адміністративного судочинства, попри вже створену та діючу систему адміністративних судів України, а також правовий інститут оскарження Указів Президента України, якими введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України (далі – РНБО) про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), що розглядається Верховним Судом у складі колегії Касаційного адміністративного суду (далі – КАС ВС) у порядку адміністративного судочинства.

Жодним чином не піддаючи сумніву високий рівень професійності суддів ВАКС, що підтверджується, у тому числі, позитивною динамікою Індексу сприйняття корупції в Україні, який свідчить про підвищення рівня протидії корупції за останні роки, що здебільшого детерміновано створенням та діяльністю системи антикорупційних органів, в тому числі ВАКС [3], виникає питання щодо концептуального обґрунтування вибору саме ВАКС, як уповноваженого суду на застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб, з огляду першочергової мети та завдань його створення.

Сучасні виклики зумовлюють потребу у зміцненні діючих інструментів захисту національних інтересів, безпеки, суверенітету та територіальної цілісності держави, що спричиняє необхідність у додатковому дослідженні юрисдикції суду щодо застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій юридичній літературі правова природа та проблемні аспекти судової юрисдикції досліджувались багатьма вченими, зокрема О. Хотинською-Нор [4], О. Снідевичем [5], Е. Катаєвою [6], Н. Петренко [7], К. Торгашовою [8], М. Стефанчук [9], Т. Подорожною, А. Худик [10], О. Пономарьовою [11], К. Легких [12], О. Саленко [13] та багатьма іншими. Водночас повноваження ВАКС у сфері санкційної політики, зокрема як суб'єкта застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб, не отримали достатньої доктринальної розвідки з огляду на новизну цього правового інституту.

Мета статті полягає у напрацюванні концепту належної судової юрисдикції справ про застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб.

системи, а й різних видів судочинства (адміністративного, цивільного, господарського, кримінального) [15].

У науковій спільноті виникають дискусії щодо покладення завдання застосування цього виду санкції на ВАКС, зокрема з огляду на його спеціалізацію, яка втілена у назві цього суду: ВАКС здійснює правосуддя з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень, розглядає справи про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення у дохід держави, що жодним чином не пов'язані з реалізацією та метою застосування санкцій [9, с. 192-193]. Таке бачення заслуговує на підтримку, оскільки чітко окреслює проблему відсутності предметного обґрунтування віднесення цієї категорії справ до юрисдикції ВАКС та взагалі чіткого визначення підсудних справ ВАКС та іншим судам. Більше того, законодавцем унормовано, що оскарження Указів Президента України, якими введено в дію рішення РНБО про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), здійснюється у порядку адміністративного судочинства, а такі справи розглядаються КАС ВС, що породжує питання щодо обґрунтованості покладення завдання щодо застосування цього виду санкції на ВАКС, з огляду на те, що КАС ВС вже спеціалізується на санкціях, а судова практика у цій категорії справ формується з 2014 року.

Слід зазначити, що кожна юрисдикція має свої характерні риси, одними із яких є стандарти доказування, зокрема для кримінальної судової юрисдикції – поза розумним сумнівом [16], у цивільній юрисдикції – баланс ймовірності або перевага доказів [17], у адміністративній юрисдикції – можна виокремити ознаки, так званого, стандарту офіційного з'ясування обставин справи (наявність чітких та переконливих доказів) [18], що також підтверджується судовою практикою [19]. Водночас, у досліджуваній категорії справ законодавець передбачив, що суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони (ч. 6 ст. 283-1 КАСУ), що, радше, формує ознаки правової природи стандарту «переваги доказів», а отже свідчить про відступ у цій категорії справ від принципу офіційного з'ясування обставин справи, властивого адміністративному судочинству, що потребує додаткового наукового обґрунтування такого законодавчого підходу.

Враховуючи те, що спір про застосування вказаної санкції є винятковою формою державного втручання, пов'язаного з можливим обмеженням конституційних прав, яке є необхідним, та має на меті виключно захист національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, є публічно-правовим спором за участю суб'єкта владних повноважень, виникає питання підставності віднесення цього спору до юрисдикції ВАКС, а не КАС ВС, як суду, уповноваженого розглядати публічно-правові спори, попри те, що вказані суди були створені в результаті одного із етапів реформування системи судоустрою. З огляду на зазначене, вважаємо, що розробку концепту належної судової юрисдикції щодо розгляду справ досліджуваної категорії слід здійснювати крізь призму розмежування юрисдикції ВАКС та КАС ВС.

У експертному середовищі слушно відзначають, що ВАКС є заключною ланкою у системі новостворених антикорупційних органів, яка забезпечує

України, Вищої ради правосуддя, тому розгляд цих справ здійснюється найбільш досвідченими суддями адміністративної юрисдикції КАС у складі ВС [23, с. 5]. Провівши порівняння підсудних КАС ВС категорій справ, з певною вірогідністю можна стверджувати, що застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб також належить до особливо важливих, з огляду її мети застосування, якою є захист національної безпеки, оборони, національних інтересів України.

У цьому контексті слід зауважити, що визнаючи професійність та незалежність суддів ВАКС, слід все ж таки констатувати не сформованість практики щодо оцінки загрози національній безпеці, обороні та суспільству, що зумовлює певні ризики під час ухвалення релевантних рішень. Зокрема, ВАКС відмовлено у задоволенні позовної заяви в частині застосування санкції та стягнення в дохід держави 100% товариства, яким опосередковано володіє підсанкційна особа (основний актив підсанкційної особи) [24], оскільки судом не встановлено пов'язаності чи опосередкованого володіння підсанкційною особою цим активом, а за результатами апеляційного розгляду вказане рішення скасовано та ухвалено нове, яким в цій частині задоволено позов та стягнуто в дохід держави вказаний актив [25].

Також, одним із важливих елементів доцільності перегляду судової юрисдикції щодо застосування цієї санкції є навантаження ВАКС та КАС ВС, яке слід розглянути крізь призму аналізу їх роботи та врахуванням кількісного складу суддів. Так, на момент написання цієї статті на посаді судді перебуває: у КАС ВС – 28 [26]; у ВАКС – 27 [27]. Стосовно навантаження, слід зазначити, що у провадженні КАС ВС у 2022 році перебувало на розгляді 483 адміністративні справи [28, с. 14-15], у 2023 році - 598 справ [29, с. 15-17]. Водночас у провадженні ВАКС у 2022 році перебувало на розгляді 268 кримінальних проваджень, 5833 клопотання у рамках кримінального провадження, 2 справи за позовами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, 9 справ про застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб [30]; у 2023 році – 344 кримінальних проваджень, 9141 клопотань у рамках кримінального провадження, 7 справ за позовами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, 31 справа про застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб [31].

При цьому слід звернути увагу на те, що КАС ВС розглядає справи виключно у порядку адміністративного судочинства, в той час коли ВАКС розглядає справи в порядку різних видів судочинства – кримінальне, цивільне, адміністративне, які, в свою чергу, мають різні стандарти доказування, що, на наше бачення, до певної міри розмиває його основну спеціалізацію, задля реалізації якої він створювався.

У науковій юридичній літературі слушно зауважується на тому, що передумовою зростання рівня довіри громадянського суспільства до суддів та забезпечення інституційної стабільності органів правосуддя є досягнення високого рівня професійної підготовки суддів [32, с. 50]. У цьому контексті варто погодитися також з тим, що саме судова спеціалізація є одним з ефективних шляхів забезпечення судів компетентними суддями, що, в свою чергу, посилює ефективність

санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції» у порядку адміністративного судочинства, а також сприятиме більш ефективному формуванню судової практики у цій категорії справ.

Висновки і пропозиції. Українська держава в умовах дії правового режиму воєнного стану формує правові механізми захисту національних інтересів та безпеки, суверенітету та територіальної цілісності України, прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, суспільства та держави. Одним із таких механізмів захисту є запровадження санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб, яка застосовується виключно судом. Дана категорія справ, безперечно, належить до особливо важливих, з огляду на мету її застосування, що вимагає виваженого підходу до вибору належного суду, до юрисдикції якого буде віднесено її розгляд.

З урахуванням вищевикладеного та з метою практичного втілення окресленого вище концепту належного суду у справах щодо застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб вважаємо за доцільне запропонувати внесення таких законодавчих змін: 1) виключити ч. 3 ст. 20 КАСУ та ч. 5 ст. 22 КАСУ; 2) унормувати у ч. 4 ст. 22 КАСУ положення, за яким Верховному Суду, як суду першої інстанції, підсудні справи щодо застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб за адміністративним позовом про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції»; 3) унормувати у ч. 5 ст. 37 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» створення у складі Касаційного адміністративного суду окремої палати для розгляду справ про застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб; 4) унормувати у ч. 2 ст. 5-1 Закону України «Про санкції» звернення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері примусового вилучення активів підсанкційних осіб, до Верховного Суду з адміністративним позовом про застосування до відповідної фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 цього Закону, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України»; 5) привести у відповідність із запропонованими змінами ст. 283-1 КАСУ «Особливості провадження у справах про застосування санкцій».

Вказане дослідження зумовлює потребу у здійсненні подальшої розвідки особливостей провадження у цій категорії справ, що і повинно визначати перспективи подальших наукових досліджень у вказаній сфері, з метою підвищення ефективності застосування санкції у вигляді стягнення в дохід держави активів підсанкційних осіб.

Список використаної літератури

1. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 р. № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 01.03.2025).
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб». URL: <https://itd.rada.gov.ua/456b3f0b-7031-497c-bb22-114d4b43732e> (дата звернення: 01.03.2025).
3. Індекс сприйняття корупції. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#> (дата звернення: 02.03.2025).
4. Хотинська-Нор О. З. Теоретико-правові та праксеологічні засади судової реформи в

- Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2017. 38 с.
5. Снідевич О. С. Проблеми розмежування юрисдикцій. Актуальні питання процесу та судової практики. Вісник Вищої ради юстиції. 2012. № 2 (10). С. 41-53.
 6. Катаєва Е. В. Юрисдикція адміністративних судів України щодо вирішення адміністративних справ: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 235 с.
 7. Петренко Н. О. Підсудність справ господарським судам України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Одеса, 2016. 251 с.
 8. Торгашова К. О. Практичні проблеми розмежування адміністративної та господарської юрисдикції на основі критеріїв належності публічно-правових спорів. Молодий вчений. Юридичні науки. 2020. № 11(87). С. 319-323.
 9. Stefanchuk M. 'The Recovery of Ukraine in the Field of Justice: Challenges and Priority Goals' 2022 4-2 (17) Special Issue Access to Justice in Eastern Europe. 186-201. URL: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.4-n000467>.
 10. Подорожна Т., Худик А. Вищий антикорупційний суд як вищий спеціалізований суд в Україні: проблема конституційно-правового статусу. Актуальні виклики у діяльності Вищого антикорупційного суду: матеріали II щорічного круглого столу (м. Київ, 30 вересня 2021 р.). Київ. 2021. С. 109-118.
 11. Пономарьова О. О. Правовий статус Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Київ, 2019. 276 с.
 12. Легких К. В. Незалежність і безсторонність суду у площині комплексної необхідності реалізації ідеї справедливості. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2023. № 3. С. 161-167.
 13. Саленко О. В. Принцип спеціалізації у національній системі судоустрою. Вісник кримінального судочинства. 2018. № 3. С. 94-101.
 14. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 253 с.
 15. Кібенко О., Уркевич В. Підходи Великої Палати Верховного Суду до визначення юрисдикційності спорів. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/164290-pidkhodi-velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu-do-viznachennya-yurisdiktsiynosti-sporiv?fbclid=IwAR2FbIrsVFSL64rP4-xNA4JkNcYLPb-An5uoJKhAG-ru4fWHkZS9zzF4upck> (дата звернення: 14.02.2025).
 16. Степаненко А. С. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2017. 234 с.
 17. Рябченко Ю. Ю. Стандарт доказування в цивільному процесуальному праві: постановка проблеми. Юрид. наук. електронний журнал. 2020. № 2. С. 136-139. URL: http://lsej.org.ua/2_2020/37.pdf (дата звернення: 02.03.2025).
 18. Писаренко Н. Б., Школик А. М., Балакарева І. М. Принцип офіційного дослідження в діяльності адміністративних органів та судів. Проблеми законності. 2022. Вип. 159. С. 6-27.
 19. Постанова Верховного Суду у справі № 160/23388/21 від 04.04.2023 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110039346> (дата звернення: 03.03.2025).
 20. Довга дорога до антикорупційних судів. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/dovga-doroga-do-antikoruptsiyних-sudiv-1323280.html> (дата звернення: 03.03.2025).
 21. Пояснювальна записка до Закону України «Про судоустрій і статус суддів». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4734&skl=9 (дата звернення: 03.03.2025).
 22. Касаційний адміністративний суд: потужний старт і перші здобутки. URL: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Booklet.pdf> (дата звернення: 03.03.2025).
 23. Касаційний адміністративний суд у 2019 році. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/!/Zvit_KAS_2019_web.pdf (дата звернення: 03.03.2025).
 24. Рішення Вищого антикорупційного суду у справі № 991/6606/22 від 23.01.2023 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108532262> (дата звернення: 03.03.2025).
 25. Постанова Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду у справі № 991/6606/22 від 03.02.2023 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108772467> (дата звернення: 03.03.2025).
 26. Про призначення суддів Верховного Суду: Указ Президента України № 357/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3572017-22958> (дата звернення: 03.03.2025).
 27. Про призначення суддів Вищого антикорупційного суду: Указ Президента України

- № 128/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1282019-26474> (дата звернення: 03.03.2025).
28. Касаційний адміністративний суд у 2022 році. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/KASU_zvit_2022_web.pdf (дата звернення: 03.03.2025).
29. Касаційний адміністративний суд у 2023 році. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/zvi/KASU_zvit_2023.pdf (дата звернення: 03.03.2025).
30. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2022 році (як судом першої інстанції). URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/analysis/> (дата звернення: 03.03.2025).
31. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2023 році (як судом першої інстанції). URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/analysis/> (дата звернення: 03.03.2025).
32. Стефанчук М. М. Реформування системи правосуддя в Україні: сучасні виклики. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 16 жовтня 2020 р.). Чернівці, 2020. С. 47-51.
33. Курява В. В. Адміністративно-правові концептуальні засади створення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні: дис. докт. філософ: 081. Суми, 2021. 205 с.
34. Білецька А. М. Реалізація принципу спеціалізації в організації роботи суду: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2019. 200 с.
35. Гаркуш О. О. Організація і діяльність судів цивільної юрисдикції в Україні: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.10. Київ, 2009. 187 с.
36. Нестерчук Л. П. Внутрішня спеціалізація суддів – необхідний елемент поліпшення ефективності правосуддя українськими судами. Актуальні проблеми політики. 2016. Вип. 57. С. 10-21.
37. Висновок № 15 (2012) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи про спеціалізацію суддів. URL: <https://rm.coe.int/opinion-n-15-2012-on-the-specialisation-of-judges-/16806a1fc2> (дата звернення: 03.03.2025).

References

1. Law of Ukraine on sanctions No. 1644-VII. (2014, August 14). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> [in Ukrainian].
2. Explanatory note to the draft Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts on Increasing the Effectiveness of Sanctions Related to the Assets of Individuals. URL: [blob:https://itd.rada.gov.ua/456b3f0b-7031-497c-bb22-114d4b43732e](https://itd.rada.gov.ua/456b3f0b-7031-497c-bb22-114d4b43732e) [in Ukrainian].
3. Corruption Perceptions Index. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#> [in Ukrainian].
4. Khotynska-Nor O. Z. (2017). Theoretical, Legal and Praxeological Foundations of Judicial Reform in Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
5. Snidevych O. S. (2012). Problems of jurisdiction delimitation. Topical issues of process and court practice. Bulletin of the High Council of Justice. No. 2 (10). p. 41-53 [in Ukrainian].
6. Kataieva E. V. (2016). Jurisdiction of administrative courts of Ukraine to resolve administrative cases. Kyiv [in Ukrainian].
7. Petrenko N. O. (2016). Jurisdiction of commercial courts of Ukraine. Odesa [in Ukrainian].
8. Torhashova K. O. (2020). Practical Problems of Distinguishing Administrative and Commercial Jurisdiction Based on the Criteria of Public Law Disputes. Young scientist. Legal sciences. No. 11(87). p. 319-323 [in Ukrainian].
9. Stefanchuk M. M. (2022). ‘The Recovery of Ukraine in the Field of Justice: Challenges and Priority Goals’ 4-2 (17) Special Issue Access to Justice in Eastern Europe 186-201. URL: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-54-n000467>.
10. Podorozhna T., Khudyk A. (2021). The High Anti-Corruption Court as a High Specialized Court in Ukraine: the Problem of Constitutional and Legal Status. II Annual Roundtable “Current Challenges in the Activities of the High Anti-Corruption Court”. URL: https://first.vaks.gov.ua/wp-content/uploads/sites/2/2022/02/OSCE_Peremot_Dzuba_Book_

- A5_11_prew_280122.pdf [in Ukrainian].
11. Ponomarova O. O. (2019). Legal Status of the Commercial Court of Cassation within the Supreme Court of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
 12. Lehkykh K. V. (2023). Independence and impartiality of the court in terms of the complex need to realize the idea of justice. Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, Law. No. 3. p. 161-167 [in Ukrainian].
 13. Salenko O. V. (2018). The Principle of Specialization in the National Judicial System. The Bulletin of Criminal Justice. No. 3. p. 94-101 [in Ukrainian].
 14. Shcherbliuk O.V. (2021). Organizational basis of the judicial system of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
 15. Kibenko O., Urkevych V. (2020). Approaches of the Grand Chamber of the Supreme Court to determining the jurisdiction of disputes. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/164290-pidkhodi-velikoyi-palati-verkhovnego-sudu-do-viznachennya-yurisdiktsiynosti-sporiv?fbclid=IwAR2FbIrsVFSL64rP4-xNA4JkNcYLPb-An5uojKhAGru4fWH-kZS9zzF4upck> [in Ukrainian].
 16. Stepanenko A. S. (2017). Standard of proof “beyond reasonable doubt” in criminal proceedings. Odesa [in Ukrainian].
 17. Riabchenko Yu. Yu. (2020). Standard of proof in civil procedural law: problem statement. Juridical science electronic journal. No. 2. p. 136-139. URL: http://lsej.org.ua/2_2020/37.pdf [in Ukrainian].
 18. Pysarenko N. B., Shkolyk A. M., Balakarjeva I. M. (2022). The principle of official research in the activities of administrative bodies and courts. Problems of legality. Vol. 159. p. 6-27 [in Ukrainian].
 19. Resolution of the Supreme Court in case No. 160/23388/21 (2023, April 04). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110039346> [in Ukrainian].
 20. The long road to anti-corruption courts (2017). URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/dovgadoroga-do-antikoruptionsijnih-sudiv-1323280.html> [in Ukrainian].
 21. Explanatory Note to the Law of Ukraine “On the Judicial System and Status of Judges”. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4734&skl=9 [in Ukrainian].
 22. The Administrative Court of Cassation: a strong start and first achievements. (2018). Human. The rule of law. Dignity. URL: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Booklet.pdf> [in Ukrainian].
 23. The Administrative Court of Cassation in 2019. Human. The rule of law. Dignity. (2019). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/!/Zvit_KAS_2019_web.pdf [in Ukrainian].
 24. Decision of the High Anti-Corruption Court in case No. 991/6606/22 (2023, January 23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108532262> [in Ukrainian].
 25. Resolution of the Appellate Chamber of the High Anti-Corruption Court in case No. 991/6606/22 (2023, February 03). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108772467> [in Ukrainian].
 26. Decree of the President of Ukraine on the appointment of judges of the Supreme Court. No. 357/2017 (2017, November 10). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3572017-22958> [in Ukrainian].
 27. Decree of the President of Ukraine on Appointment of Judges of the High Anti-Corruption Court. No. 128/2019 (2019, April 11). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1282019-26474> [in Ukrainian].
 28. The Administrative Court of Cassation in 2022. Human. The rule of law. Dignity. (2022). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/KASU_zvit_2022_web.pdf [in Ukrainian].
 29. The Administrative Court of Cassation in 2023. Human. The rule of law. Dignity. (2023). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/zvi/KASU_zvit_2023.pdf [in Ukrainian].
 30. Analysis of the High Anti-Corruption Court’s proceedings in 2022 (as a court of first instance). (2022). URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/analysis/> [in Ukrainian].
 31. Analysis of the High Anti-Corruption Court’s proceedings in 2023 (as a court of first instance) (2023). URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/gromadyanam/analysis/> [in Ukrainian].

32. Stefanchuk M. M. (2020). Reforming the Justice System in Ukraine: Current Challenges. Modern challenges and current issues of judicial reform in Ukraine: Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference Kyiv. p. 47-51 [in Ukrainian].
33. Kuriava V. V. (2021). Administrative and Legal Conceptual Framework for the Establishment and Operation of the High Court for Intellectual Property in Ukraine. Sumy [in Ukrainian].
34. Biletska A. M. (2019). Implementation of the principle of specialization in the organization of court work. Kharkiv [in Ukrainian].
35. Harkush O. O. (2009). Organization and Operation of Civil Courts in Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
36. Nesterchuk L. P. (2016). The internal specialization of judges is a necessary element of improving the efficiency of justice by Ukrainian courts. Actual problems of politics. Vol. 57. p. 10-21 [in Ukrainian].
37. Opinion No. 15 of the Consultative Council of European Judges to the Committee of Ministers of the Council of Europe on the specialization of judges (2012, November 6). URL: <https://rm.coe.int/opinion-n-15-2012-on-the-specialisation-of-judges-/16806a1fc2> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 06.03.2025 р.

I. V. Kotsiubko, Postgraduate Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv
the Department of Justice
60 Volodymyrska St, Kyiv, 01011, Ukraine
email: i_kotsiubko@ukr.net

RECOVERY OF ASSETS OF SANCTIONED PERSONS INTO THE STATE'S REVENUE: IN SEARCH OF A PROPER COURT

Summary

In the context of the martial law regime, the Ukrainian state develops legal mechanisms to protect national interests and security, sovereignty and territorial integrity of Ukraine, rights, freedoms and legitimate interests of a person and citizen, society and the state. One of these protection mechanisms is the imposition of a sanction in the form of a forfeiture of assets of sanctioned persons to the state revenue, which is applied exclusively by the court. This category of cases is undoubtedly of particular importance, given the purpose of its application, which requires a balanced approach to choosing the appropriate court to hear the case.

The article makes an attempt to find the appropriate jurisdiction over cases involving the imposition of a sanction in the form of recovery of assets of sanctioned persons into the State revenue.

The author establishes that the legislator has assigned the consideration of cases on recovery of assets of sanctioned persons to the State revenue to the jurisdiction of the High Anti-Corruption Court, thus authorizing it to consider this category of cases in administrative proceedings under the established and functioning system of administrative courts of Ukraine.

It is stated that, based on the purpose of applying the legal institution of asset forfeiture to the State, this category of cases is particularly important, and therefore requires additional substantiation of the issue of choosing the appropriate court jurisdiction in it, in order to increase the efficiency of regulating this sanction at the legislative level and practical application of legislation in order to avoid the risks of reversal of relevant court decisions.

The author proves the need to develop the concept of proper judicial jurisdiction in cases of recovery of assets of sanctioned persons to the State, taking into account the requirements of the principle of specialization as one of the fundamental constitutional principles of the judicial

system in Ukraine. The author substantiates the expediency of establishing a special judicial chamber in the Administrative Court of Cassation of the Supreme Court authorized to consider this category of cases.

The author argues that it is expedient to establish a separate judicial chamber for consideration of cases involving the application of sanctions in the form of recovery of assets of sanctioned persons into the state revenue by amending the legislation. The author substantiates the need to create such a court chamber. The author’s own vision of relevant legislative changes in the field of the issues under study is proposed.

Keywords: court, judiciary, judicial jurisdiction, jurisdiction, justice, sanctions, recovery of assets of sanctioned persons, standards of proof, High Anti-Corruption Court, Administrative Court of Cassation of the Supreme Court, Grand Chamber of the Supreme Court.